

ИҚТИСОДИЙ ТАҲЛИЛНИНГ МЕТОДИ ВА УНДА ҚЎЛЛАНИЛАДИГАН АНЪАНАВИЙ УСУЛЛАР

**Таййорлади: ЕКН-75 гуруҳ
талабаси Усмонов З.**

- **Иктисодий тахлилнинг услубий асослари диалектика ва иктисодий назария фанига таянади.**

- **Тахлил усули деганда эса, бизнес-режанинг бажарилишига ва махсулот хажмининг о`сишига таъсир ко`рсатучи омилларни системали ва комплекс тарзда о`рганиш, о`лчаш ва умумлаштириш усули бо`либ, улар ҳисоб, ҳисобот ва ҳисобдан ташқари маълумотларни махсус услублар орқали қайта ишланилиб, амалга оширилиши тушунилади.**

Омиллар

**У ёки бу иқтисодий
Кўрсаткичга ижобий
ҳамда салбий
таъсир кўрсатувчи фаол
ҳаракат қилувчи кучлар**

**Резерв-
лар**

**Хўжалик юритиш
самарадорлигини
ошириш имкониятларини
аниқлашда
ижобий таъсир этувчи
омиллар ҳаракатини
кучайтириш
унинг салбий таъсирини
тугатиш**

**Индуктив
усул**

**иш участкаларидаги
кўрсаткичлар
ҳар томонлама текширилиб,
сўнгра
ана шу аниқ
кўрсаткичлардан
корхонанинг
хўжалик
фаолиятини белгиловчи
умумлашган иқтисодий
кўрсаткичлар даражасига
чиқилади**

**Дедуктив
усул**

**молия – иқтисодий
тахлилда
қўлланилади.
Бунда аввало хўжалик
фаолиятини
белгиловчи
умумий кўрсаткичлар
ўрганилиб,
сўнгра улар бўлакларга
бўлинади.
Кўрсаткичларни
бўлакларга
бўлиш аслини олганда
тахлил демакдир**

Иқтисодий таҳлилнинг махсус усуллари

Таққослаш усули

Гуруҳлаштириш усули

Етакчи бўғинни ажратиб қўйиш усули

Мутлақ ва нисбий миқдорлар усули

Динамика усули

Индекслар усули Бартараф этиш усули

Занжирли алмаштириш усули

Кўрсаткичларнинг ўсиш суръати

бўйича фарқини аниқлаш усули

Баланс усули Мутлоқ фарқ усули

ТАҚҚОСЛАШ УСУЛИ

таҳлил қилишнинг энг асосий усулидир

ТАҚҚОСЛАШ УСУЛЛАРИ

ҳақиқатдаги
кўрсаткичларни
бизнес-режа
даражасидаги
кўрсаткичлар
билан таққослаш
натijasида
бизнес-режанинг
бажарилиш
даражаси
ва сифати
аниқланади

жорий йилда
амалдаги
кўрсаткичларни
ўтган давр
ҳисоботи
билан таққослаш
натijasида
ишлаб
чиқаришнинг
ўсиш суръати
аниқланади

ишлаб чиқаришда
энг мукамал
намунага
эга бўлган
корхонанинг
иқтисодий
моделли билан
таққослаш

ДИНАМИКА УСУЛИ

Муҳим ҳодисалар, жараёнларнинг ҳар бирини

ривожланишида деб қараш кераклигини кўрсатади.

Демак, бу таҳлил қилиш жараёнида корхона фаолияти ривожланаётганда , деб қаралади ва

бу билан унинг ишидаги айрим ўзгаришлари очилади

ИНДЕКСЛАР

Улар ёрдамида маълумотларни қатор йиллар бўйича

таққослаш мумкин.

Бу ўринда базали ва занжирсимон индекслардан фойдаланилади.

Масалан, базали индексга маҳсулот ишлаб чиқариш суръатининг ўсиши мисол бўла олади.

Базисли индекс бўйича

ҳисоб қилинганда таққослаш учун база (асос) 100 га

тенг, деб олиниб, кейинги кўрсаткичлар ана шу базисли

миқдорга фоиз ёки коэффициент ҳисобида олинади.

ЗАНЖИРЛИ БОҒЛАНИШ УСУЛИ

ҳисоб формуласи таркибига кирган ўтган йил доирасидаги айрим олинган миқдорий кўрсаткичларини

айнан шу кўрсаткичларнинг ҳақиқатдаги даражасига

кетма-кет алмаштирилади. У ёки бу омилнинг таъсири кетма-кет айириш йўли билан аниқланади:

иккинчи ҳисобдан биринчи ҳисоб айрилади, учинчи

ҳисобдан иккинчи ҳисоб айрилади ва ҳоказо.

Биринчи

ҳисобда ҳамма кўрсаткичлар ўтган йил доирасида

олинади, сўнгги ҳисобда эса - ҳақиқатдаги бажарилиши.

Таҳлил усули deganda esa, biznes-rejaning bajarilishiga va mahsulot hajmining o`shirishiga ta'sir ko`rsatuvchi omillarni sistemali va kompleks tarzda o`rganish, o`lchash va umumlashtirish usuli bo`lib, ular hisob, hisobot va hisobdan tashqari ma'lumotlarni maxsus uslublar orqali qayta ishlanilib, amalga oshirilishi tushuniladi.

БАЛАНС УСУЛИ

**Бу усул хом ашё
(материал) нинг келиши
ва ундан
фойдаланиш
йўналиши
ўртасидаги нисбатни
аниқлашга, шунингдек,
иш
вақти, ускуналарнинг
ишлаши ва бошқалардан
Фойдаланишни
ўрганиш учун
хизмат қилади**

МУТЛОҚ ФАРҚ УСУЛИ

**Миқдор омилида бўлган
фарқни
сифат омилини ўтган йил
бўйича даражасига
Кўпайтирилади.
Сифат омилида бўлган
фарқни эса миқдор
омилини
ҳақиқатдаги даражасига
кўпайтирилади**

Эътиборингиз учун раҳмат

